

Onko Eurooppa liian vanha uudistumaan?

Pitkittyvän talouskriisin aikaan on jälleen noussut esiin epäilyjä Euroopan unionin kyvystä uudistua ja suunnata tulevaisuuteen uusin eväin ja tekniikoin. Lissabonin strategia, jossa painotettiin tieteellisen tutkimuksen ja koulutuksen merkitystä maailmanlaajuisen kilpailukyvn luomisessa, jäi toteutuksessaan pahasti kesken.

Tavoitteita ei saavutettu, kun päätöksenteossa ja tehtyjenkin päätösten toteutuksessa laahattiin jäljessä. Unionin uusi 2020 kehitysstrategia jatkaa siitä eteenpäin. On syytä ottaa sen tavoitteet nyt todesta, jotta kansalaisten elämisen taso pysyisi edes entisellään tulevina vuosikymmeninä.

Vanhoillinen toiminta romukoppaan

EU:n maatalous- ja elintarvikeala potee samoja vanhuuden vaivoja: päämääriä ja keinoja on, onnistunut toteutus puuttuu. Suomella tieteeseen ja tekniikkaan uskoneena ja siitä menestystä saaneena kansakuntana ei näytä menevän sen paremmin. Enemmänkin tunnutaan luotettavan vanhaan ”hyvään” sananlaskuun ”vanha keino on parempi kuin pussillinen uusia”. Tämä näyttää meillä pitävän paikansa muun muassa kasvinjalostuksessa ja sen käytössä tuotannon voimistamiseen.

EU:n kannalta tilanne olisi melkein pä surkukupaisa, jollei se olisi niin katastrofaalinen. Tämän vuosituhatuuden alussa, vuonna 2002, unioni uudisti elintarvikelainsäädäntönsä perusteet vaatimalla kaikilta uusilta säädöksiltä tieteelliset turvallisuusarvioinnit.

Niitä tuottamaan perustettiin Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen, EFSA, ja jäsenmaiden edellytettiin tehostavan omia turvallisuusarviointejaan yhteistyössä EFSA:n ja muiden maiden kanssa. Näin saataisiin takaisin kuluttajien luottamus hullun lehmän taudin ja useiden muiden törkeiden väärinkäytösten rapauttamaan maatalous- ja elintarvikealaan. Tarkoituksena oli myös parantaa Euroopan mainetta ruuan tuottajana maailmalla, eli edistää vientiä.

Järkeä päätöksentekoon

Kuinkas on sitten käynyt? Tieteellisesti vaatvimmat ja ns. suurelle yleisöllekin näkyvin kriiteerein alansa etevimpien tiedemiesten ja -naisten tuottamat riskinarvioinnit eivät pääsekään maataloustuotteiden markkinoille-

KUVA: KAI LINDQVIST

pääsystä päättävien elinten, eli komission ja etenkin jäsenmaiden muodostamien sulkuporttien lävitse. Eli koko se tieteellinen työ, jota on jo tehty ja toiveikkaasti tehdään ihmisille, eläimille ja ympäristölle vaarattomien ja hyödyllisten elintarvikkeiden tuottamiseksi uusilla, aikaisempaa tehokkaammilla menetelmillä, valuu hukkaan Euroopan unionissa.

Useimmiten juuri jäsenmaat hylkäävät komission myönteiset päätösesitykset, ja pahin jarru on EU:n ministerineuvosto. Päätökset ovat poliittisia, ja siihen heillä on tietysti täysi oikeus. Onneksi kuitenkin muu maailma, vaikkakin kansainvälisten suuryhtiöiden kautta, käyttää geenimuunteluakin hyväkseseen, sillä ruokaahan maailmassa tarvitaan.

Perinteiset tuotantotavat eivät monista erisyistä enää riitä, eihän luomuviljelyllä ruokita kuin heitä, joilla on varaa maksaa siitä tai joilla ei köyhydessään ole varaa maanparannukseen. Miljardit ihmiset tarvitsevat ”tehotuotantoa” pysyäkseen jotenkin hengissä.

Kuluttaja maksaa aina

Ikävää tilanteessa on se, että varsinkin kielteisiä gm-päätöksiä perustellaan kuluttajien mielipiteellä. Syynä onkin siis kuluttaja, joka maksaa niukemmankin tarjonnan aikaansaamat korkeat ruuan hinnat.

Eikö olisi reilumpaa antaa ihmisten itsensä päättää, mitä kukin haluaa? Muuntogeenisiltä tuotteiltahan vaaditaan juuri tuotantotavasta selkeät merkinnät. Ei kysyntä olisi aluksi varmaankaan valtavaa, koska ennakkoluulot ovat syvällä geenimuuntelua periaatteessa vastustavien ”uskovaisten” helposti saaman mediahuomion vuoksi. Toimittajilta taas puuttunee luonnontieteellinen ja teknologi-

nen perustieto, kun näkyvyyttä haetaan pe-lottelun keinoin.

Joutuu kuitenkin kysymään, voiko vaikka jonkin gallup tutkimuksen tulos olla päättäjälle tärkeämpi tieto kuin kansainvälisesti tunnustettu tieteellinen riskinarviointi, jossa todetaan, että ko. muuntogeeninen tuote vastaa täysin jo markkinoilla olemassa olevaa tuotetta, eikä siitä ole vaaraa ihmisille eikä eläimille eikä kasvatettuna tai jätteenä ympäristölle. On surullista lukea niitä lukuisia syitä, joilla komission myönteinen markkinoillepääsyesitys jäsenmaiden toimesta Brysselissä evätään. Mielikuvitus tosin lentää.

Tieteellinen tutkimus priimusmoottoriksi

Jos tieteellistä tutkimusta ja tuotekehittelyä ei oteta unionin elintarviketuotannon perustaksi, olemme hukateilla. Euroopan vahvimmatkin tuotannonalat ja -alueet taantuvat takamaiksi maailman elintarvikekaupan kilpailussa.

Suomelle näissä ilmasto- ja kustannusolosuhteissa uuden tekniikan hyväksikäyttö olisi vielä tärkeämpää. Ennustettu ilmastonmuutos tuo tähän vielä tauti- ja katastrofihukkeen lisää painoarvoa, maailman väestönkasvusta, kansainvaelluksista ja vaikeutuvasta ruokahuollosta puhumattakaan.

Edistyksen siemen ja väylä ulos taantumasta on juuri EU:n upeiden kehitysstrategioiden mukaisesti tieteen ja tutkimuksen ja niihin perustuvan tuotekehittelyn hyväksikäyttö nimenomaan maataloudessa. Suomi loi vaurautensa alustan ennakkoluulottoman ja järjestelmällisen, tutkimukseen ja sovellettuun tietoon perustuvan maatalouspolitiikan ja siihen nojaavien teollisuuden alojen avulla.

Maatalous on tulevaisuuden ala maailmassa. Sitä ei saa tuhota kapea-alaisella eikä romanttisiin runokuviin perustuvalla päätöksenteolla. Meille mahtuu vielä sekä perinnemaisemaa että järkiperaistä viljan ja muiden kasvien tuotantoa upeista metsistä, soista ja vesistöistä puhumattakaan. Eläkäämme nykyäikää tulevaisuuden hyväksi, ei sitä estellen. ■

**Pirkko Raunemaa, MMM
Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
jäsen 2006–
EFSA:n johtokunnan jäsen 2002–2007**